

Evaluation and Ranking of Factors Creating the Registration of Shell companies with Spearman's correlation coefficient

Zeinab Farnam[—], Ali Asghar Forati[—] Mehdi Mirnezami[—]

Abstract:

Shell Companies are among the types of entities that have been established in the country for many years with various objectives and motivations, causing significant harm to the national economy. These companies lack any real existence and are formed solely for illegitimate purposes such as fraud, smuggling, and other illicit activities, thereby making the economic security susceptible. In order to prevent the formation of such companies, it is essential to first identify and thoroughly understand the underlying causes and motivations behind their establishment. The objective of this study is to prioritize the motivations for the creation of shell companies. From a methodological standpoint, the research is applied in nature and employs a descriptive-correlational approach to data collection. In this study, the impact of ten parameters on the causes of company registration has been examined through pairwise comparisons. To rank the motivational indicators for the establishment of shell companies, a Likert scale was utilized, and the data were analyzed using Spearman's rank correlation coefficient. The findings of the research indicate that the primary motivations for individuals to register shell companies are, respectively, money laundering and the improper acquisition of credit and banking facilities. In order to control and prevent the formation of shell companies, several measures are deemed essential, including: requiring the submission of genuine documentation regarding capital, establishing a centralized management system for company registration, enhancing oversight and supervision of commercial company activities, restricting the issuance of company formation licenses, and strengthening regulatory controls within the banking system regarding the allocation of financial services.

Key words: Motivation, Prioritize, Shell Companies

[—] Master's degree, Geodesy, University of Twente, Netherlands

Corresponding author: Farnam.zb@gmail.com

[—] Master in Private Law, Islamic Azad University, Damghan Branch

[—] PHD in Management, Islamic Azad University, Semnan Branch

ارزیابی و رتبه‌بندی عوامل ایجاد ثبات شرکت‌های تجاری صوری با ضریب همبستگی اسپیرمن

زینب فرنام⁻، علی اصغر فراتی⁻، سیدمهدی میرنظامی⁻

چکیده

شرکت‌های صوری یا کاغذی از جمله شرکت‌هایی است که سال‌هاست در کشور با اهداف و انگیزه‌های متفاوت ایجاد گردیده و زیان‌های زیادی را به اقتصاد کشور وارد کرده است. این شرکت‌ها وجود خارجی ندارند و صرفاً براساس هدف‌های سود، چون کلاهبرداری، قاچاق و ... ایجاد شده‌اند که امنیت اقتصادی کشور را تحت‌الشعاع قرار داده‌اند. برای جلوگیری از ایجاد شرکت‌های صوری ابتدا باید به‌طور کامل علل و انگیزه‌های ایجاد آن را شناسایی کرد. هدف از انجام این پژوهش اولویت‌بندی انگیزه‌های ایجاد شرکت‌های صوری است. پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات یک تحقیق توصیفی از نوع همبستگی دو متغیره است که در آن تأثیر ۱۰ پارامتر بر علل ایجاد ثبات شرکت‌ها به‌صورت دوبه‌دو مقایسه و بررسی شده است. برای درجه‌بندی شاخص‌های انگیزه تأسیس شرکت‌های صوری از مقیاس طیف لیکرت و جهت تحلیل آن‌ها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد به ترتیب پول‌شویی و اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی بیشترین انگیزه اشخاص برای ثبت شرکت‌های صوری بوده است که جهت کنترل و جلوگیری از ایجاد شرکت‌های تجاری صوری عواملی چون الزام به ارائه مستندات واقعی سرمایه شرکت‌ها، ایجاد مدیریت واحد ثبت شرکت‌ها، کنترل نظارت دقیق‌تر بر فعالیت‌های شرکت‌های تجاری، محدودکردن مجوز ایجاد شرکت‌ها، و کنترل نظام بانکی در اعطای تسهیلات حائز اهمیت می‌باشند.

واژه‌گان کلیدی: انگیزه، اولویت‌بندی، شرکت‌های صوری.

Farnam.zb@gmail.com

⁻ کارشناسی ارشد ژئودزی، دانشگاه تونته، هلند (نویسنده مسئول)

⁻ کارشناسی ارشد، گروه حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران.

⁻ دکتری، رشته مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

مقدمه

هدف از تأسیس شرکت اجتماع افراد برای ایجاد سرمایه جهت فعالیت تجاری است، لیکن در عمل شاهد ثبت بی‌رویه شرکت‌هایی هستیم که برخلاف فلسفه شرکت‌های تجاری در مرجع ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده‌اند؛ بدون آنکه در جهت موضوع فعالیت مشروع مندرج در اساسنامه اقدامی کنند، صرفاً از نام شرکت برای برخی مقاصد مالی و غیرمالی بهره می‌جویند (درگاهی، ۱۳۹۴). ثبت به معنای نوشتن قرارداد یا یک عمل حقوقی یا احوال شخصیه یا یک حق (مانند حق اختراع) و یا هر چیز دیگر (مانند علامات) در دفاتر مخصوصی که قانون معین می‌کند، مانند ثبت املاک و ثبت معاملات غیرمنقول و ثبت حق اختراعات و ثبت علانم و ثبت احوال و غیره است (حسن‌زاده، ۱۳۹۵). ثبت شرکت‌ها در معنای کلی بدین شکل تعریف شده است: مقصود شرکت‌های بازرگانی است که دارای شخصیت حقوقی می‌باشند و ثبت آن اجباری می‌باشد (مواد ۱۹۵ تا ۲۰۰ و مواد ۵۸۷، ۵۹۴ و ۵۹۵ قانون تجارت) و باید در تهران در دایره ثبت شرکت‌ها و در خارج از تهران در ادارات ثبت اسناد مرکز اصلی شرکت به ثبت برسند (جعفری لنگرودی، ۱۳۹۷: ۱۸۶). شرکت صوری یا کاغذی شرکتی است که فقط بر روی کاغذ وجود دارد و هیچ دفتر یا کارمندی ندارد، اما ممکن است دارای حساب بانکی بوده، در سرمایه‌گذاری غیرفعال مشارکت داشته باشد یا مالک اموال و دارایی‌های ملموس یا ناملموس (مالکیت معنوی) باشد^۱. گمنامی، عنصری اصلی و کلیدی است که استفاده از شرکت‌های فاقد اعتبار را جذاب می‌سازد. آن‌ها می‌توانند مالکیت خود را تغییر داده تا بدون موشکافی نیروهای امنیتی یا عمومی کار کنند. این شرکت‌ها می‌توانند به ابزاری برای جمع‌آوری پول تبدیل شوند تا کسب‌وکار و دارایی‌های خود را از مقامات پنهان و عملکرد بازار داخلی را تضعیف کنند (کریستو و تریون، ۲۰۱۸: ۲). هدف از تأسیس شرکت صوری، فراهم کردن یک پوشش و قالب به ظاهر قانونی برای سودجویی نامشروع، همراه با بهره‌گیری از امتیازات قانونی (در عین فرار مالیاتی) و فعالیت خارج از دید سامانه‌ها و فرایندهای قانونی و نظارتی کشور است (عادل، ۱۳۷۹). منظور از صوری بودن شرکت، قالب قانونی شرکت نیست بلکه منظور، پوششی بودن فعالیت شرکت برای رد گم کردن اهداف طراحان و صحنه‌گردانان پشت پرده شرکت و فعالیت‌های مورد نظر آنان است (عادل، ۱۳۷۹). در مورد شرکت‌های صوری باید این نکته را مدنظر داشت که مؤلفه‌های مختلفی برای صوری بودن یک شرکت وجود دارد؛ به عنوان مثال شرکتی که با عنوانی واحد فعالیت‌های مختلفی در زمینه‌های مختلف از جمله بانکداری، بیمه، حمل و نقل و ... می‌کند، یعنی یک عنوان و چندین فعالیت، بعضی از شرکت‌های صوری با استفاده از اسم شرکت‌های معروف اقدام به فعالیت می‌کنند بدون اینکه مجوزی از شرکت اصلی داشته باشند.

1. hamshahrionline.ir

2. Křišto, J., K & Thirion, E (2018)

گاهی شرکت‌ها حتی سرمایه واقعی دارند و در حال فعالیت هستند یعنی سرمایه آن‌ها صوری نیست، اما فعالیت‌شان صوری است. گاهی در شرایط تحریم شرکت‌های صوری برای رفع موانع تحریم و دورزدن آن‌ها ایجاد می‌شوند (امیدیان، ۱۴۰۰). در دوران معاصر عملیات بانکی، بیمه، بورس و حمل و نقل توسعه و بسط می‌یابند و شخصیت‌های حقوقی که دارای قدرت‌های عظیم هستند به وجود می‌آیند و اوراق بهادار پس‌اندازها را جذب می‌کند. در این دوران، در ابتدای امر تجارت تابع اصول عرضه و تقاضا و آزادی کامل بود، (تحت نفوذ عقاید فیزوکرات‌ها و کالسیک‌ها) ولی در اکثر دولت‌ها با توجه به نیاز روز، قوانین تجاری تدوین شد که با مرور زمان تغییراتی در آن داده شده و حتی دولت‌هایی مانند انگلستان که فاقد حقوق تجارت به صورت مجزا بودند تصمیم به تدوین فصولی مربوط به امور تجاری مثل شرکت‌ها و امور ورشکستگی گرفتند (خستویی، ۱۳۸۶: ۸).

۱. پیشینه پژوهش

در پژوهشی که حسن‌زاده سال ۱۳۹۵ با عنوان علل ایجاد شرکت‌های فاقد اعتبار از منظر ثبت شرکت‌ها انجام داده است به این نتیجه رسیدند که این نوع شرکت‌های فاقد اعتبار در قالب شرکت‌های خصوصی، عمومی و دولتی در تمامی زمینه‌های پولی، بانکی، حمل و نقل، بیمه، درمان، پیمانکاری، پروژه‌ای، نفت و گاز و سایر موارد فعالیت دارند و ضمن بررسی علل و انگیزه‌های به وجود آمدن این شرکت‌ها به روش‌های شناسایی و مقابله آن پرداخته است. در مقاله دیگر که توسط ملکیان و همکاران وی در سال ۱۳۹۶ با عنوان بررسی اثر اجرای حسابرسی مالیاتی بر رابطه بین مالیات ابرازی، تشخیصی و قطعی اشخاص حقوقی در ایران نگاشته شده است به این نتیجه دست یافتند که اجرای حسابرسی مالیاتی تأثیری بر رابطه بین مالیات ابرازی و تشخیصی و همچنین رابطه بین مالیات ابرازی و قطعی در شرکت‌هایی که حسابرسی مالیاتی شده‌اند ندارد. پژوهشی تحت عنوان شرکت‌های کاغذی و ملاحظات امنیت اقتصادی آن که در سال ۱۴۰۱ توسط سلیمانی نگاشته شده است به این نتیجه دست یافته است که این شرکت‌ها با اهداف مختلفی از جمله فرار مالیاتی، کمتر نشان دادن فروش از خرید، قانونی نشان دادن قاچاق، دریافت تسهیلات کالای بانکی و ... تشکیل شده است و امنیت اقتصادی کشور را از ابعاد مختلفی تحت تأثیر می‌گذارند. پژوهش دیگری که در سال ۱۴۰۲ توسط پورلقم‌جانی و همکاران با عنوان مدل‌سازی عوامل مؤثر بر تشکیل شرکت‌های فاقد اعتبار (کاغذی) در نظام مالیاتی ایران نوشته شده است به این نتایج دست یافتند که شرایط علی، مقوله‌ها، راهبردها و پیامدها بر مقوله اصلی تأثیر معناداری دارد. با توجه به مدل ارائه شده می‌توان تا حد قابل قبولی نسبت به شناسایی دلیل تأسیس شرکت‌های فاقد اعتبار در نظام مالیاتی اقدام نمود.

۲. روش پژوهش

این پژوهش در صدد شناسایی و رتبه‌بندی دلایل ایجاد انگیزه‌های شرکت‌های صوری یا کاغذی است.

ضمن بررسی علل و انگیزه‌های ایجاد شرکت‌های صوری و کاغذی این عوامل رتبه‌بندی شده است و در پایان روش‌های مقابله با آن‌ها بیان شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم افزار SPSS انجام گرفت، و سطح معناداری، $P < 0.05$ گرفته شده است. جهت برآورد حجم مناسب نمونه از فرمول کرجسی و مورگان استفاده شده است که جامعه پژوهش همه افرادی که شرکت‌های صوری یا کاغذی به ثبت رسانده‌اند می‌باشد که نمونه تحقیق با میانگین سنی ۲۵ تا ۵۰ سال است و تعداد ۱۲۰ پرسش‌نامه که به صورت برخط توسط افرادی که حداقل یک شرکت صوری ثبت کرده‌اند تکمیل شده است.

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات یک تحقیق توصیفی از نوع همبستگی دو متغیره است که در آن تأثیر ۱۰ پارامتر بر علل ایجاد ثبت شرکت‌ها به صورت جفت بررسی شده است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش براساس پرسش‌نامه استاندارد بسته پاسخ چند درجه‌ای بوده است که از طریق طیف لیکرت طراحی شده است که مقیاس امتیازی آن ۵ بوده است.

هدف از تأسیس شرکت‌های صوری و کاغذی

۱- فرار از مالیات

به رغم تلاش‌های بسیار سازمان امور مالیاتی جهت مقابله با این شرکت‌ها و تشکیل بانک اطلاعاتی شرکت‌های فاقد اعتبار در سال‌های اخیر، همچنان شاهد رشد فعالیت این گونه شرکت‌ها هستیم به نحوی که نظام مالیاتی کشور را در این حوزه با چالش‌های فراوانی مواجه کرده است (خباززاده و جهان‌شاد، ۱۳۹۹).

۲- ثبت شرکت جهت حضور در مناقصه‌ها و مزایده‌ها

مناقصه‌ها و مزایده‌ها به صورت دولتی و خصوصی هر سال به تعداد برگزار می‌گردد که سود و درآمد سرشاری برای طرفین این معامله به همراه دارد. حضور در اکثریت قریب به اتفاق مناقصه‌ها و مزایده‌ها مهم تنها به صورت شخص حقوقی (شرکت) امکان‌پذیر است. متأسفانه برای حضور در برخی از مناقصه‌ها و مزایده‌ها صرف ثبت شرکت ملاک عمل است و هیچ بررسی از وضعیت شرکت و یا دفتر و بررسی حساب‌های شرکت و سوابق آن از سوی برگزارکنندگان آن به عمل نمی‌آید (پورلفم‌جانی و همکاران، ۱۴۰۲).

۳- فرار از تعهدات و مسئولیت‌ها

از عوامل مهمی که اشخاص را متمایل به انجام فعالیت در قالب شرکت می‌کند این است که شخصیت حقوقی شرکت به شرکا این امکان را می‌دهد که سنگینی مسئولیت خود را بابت مسئولیت‌ها و تعهدات شرکت با اشخاص ثالث تقلیل دهند و در نتیجه امنیت برای سرمایه شخصی آنان به ویژه در مورد شرکت‌هایی که در آن مسئولیت شرکا محدود به آورده او است فراهم آورد. (حسن‌زاده، ۱۵)

۴- پول‌شویی

پول‌شویی، یکی از دیگر از اهداف مهم تأسیس شرکت کاغذی که با ایجاد یک فعالیت قانونی،

مانند تأسیس شرکت تجاری، پولی را که از یک فعالیت غیرقانونی، مانند قاچاق مواد مخدر به دست آورده، وارد چرخه اقتصاد کرده و در اصطلاح، پول کثیف خود را پاک می‌کند. ثبت شرکت کاغذی و صدور فاکتور صوری در این شرکت‌ها، به‌منظور ورود حداکثری پول‌های آلوده به اقتصاد کشور و تطهیر این پول‌ها، یکی از پرکاربردترین ابزار مورد استفاده مجرمان حرفه‌ای می‌باشد.^۱

۵- اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی

برخی شرکت‌های غیرواقعی و صوری با هدف اخذ تسهیلات بانکی و وام‌ها به اشخاص حقوقی بدون در نظر گرفتن سوابق اجرایی و یا گردش مالی و مباحث مالیاتی است؛ چرا که یکی از شرایط برای اخذ وام‌های متنوع، ثبت شرکت است که می‌تواند یکی از دلایل اصلی برای ایجاد شرکت‌های تجاری صوری باشد.

۶- ثبت شرکت با انگیزه دریافت ضمانت‌نامه‌های بانکی

یکی دیگر از انگیزه‌های ایجاد شرکت‌های فاقد اعتبار دریافت انواع ضمانت‌نامه‌های بانکی است که جهت دریافت ضمانت‌نامه مستندات ثبتی شرکت از سوی بانک‌ها درخواست می‌گردد، از سوی برخی از بانک‌ها هیچ احراز فعالیت بانکی شرکت و میزان دارایی واقعی و سوابق شرکت صحت‌سنجی نمی‌گردد و برخی از بانک‌ها بدون در نظر گرفتن مباحث مالی به صدور ضمانت‌نامه اقدام می‌نمایند (پورلفمجان و همکاران، ۱۴۰۲).

۷- نا شناخته ماندن هویت افراد

هدف از ناشناس بودن هویت افراد ممکن است به دلیل حفاظت از اموال شخصی در برابر دیگران، یا در برابر بدهکاران یا مقامات دولتی باشد.

۸- کلاهبرداری از مردم

شرکت‌هایی که هیچ‌گونه وجود خارجی ندارند و صرفاً با هدف کلاهبرداری از اشخاص حقیقی یا حقوقی ایجاد شده‌اند. شرکت‌های کاغذی اصطلاحی است که همیشه همراه با کلاهبرداری بوده و یک پایه ثابت پرونده‌های کیفری به شمار می‌رود. هدف از تشکیل این گونه شرکت‌ها، سوءاستفاده از مردم عادی و به‌دست آوردن درآمدهای بالاست. شگرد کاری این گونه شرکت‌ها این است که ابتدا با تبلیغات گسترده در خصوص سرمایه گذاری، خرید خودروهای لیزینگی، کاریابی، تهیه وام در کمترین زمان ممکن و ... طعمه خود را شناسایی می‌کنند و با ارائه شماره و کاغذی که نشان می‌دهد شرکت آن‌ها در سازمان ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده و کاملاً قانونی است، اعتماد آن‌ها را جلب می‌کنند (سلیمانی، ۱۴۰۰: ۳۵).

۹- تسهیل قاچاق

ثبت شرکت‌های صوری خیلی وقت‌ها با هدف تسهیل قاچاق صورت می‌گیرد. تسهیل ورود و خروج کالاهای قاچاق در گمرک از طریق شرکت‌های صوری با ظاهر قانونی انجام می‌گردد که این عمل ضربه

محکمی بر بدنه تولیدات داخلی وارد می‌نماید و اغلب موجبات فلج‌شدن چرخه تولید اقتصادی کشور را فراهم می‌نماید.

۱۰- حفاظت از اموال شخصی در برابر دیگران

هدف از ناشناس‌بودن می‌تواند حفاظت از اموال شخصی در برابر دیگران برای مثال در برابر همسر بعد از طلاق و تقسیم اموال یا در برابر بدهکاران یا مقامات دولتی باشد. شرکت‌های کاغذی دارای مقاصد تجاری مشروع هم می‌توانند باشند، ممکن است برای مثال نقش امانت‌دار در یک تراست را داشته باشد و درگیر هیچ فعالیت دیگری بر روی حساب‌های خود نباشد. این ساختار مسئولیت طرف امانت‌دار در تراست را محدود می‌کند. شرکت‌های کاغذی همچنین می‌توانند در یک شراکت از بار مسئولیت شرکاء یا سرمایه‌گذاران بکاهند یا بخشی از یک تجارت را در مقابل ریسک باقی قسمت‌های آن مصون دارند. این شرکت‌ها می‌توانند برای انتقال اموال و دارایی از یک شرکت به شرکتی جدید برای فرار از مسئولیت و بدهی‌های شرکت قبلی استفاده شوند.^۱

رتبه‌بندی شاخص‌های تأسیس شرکت‌های صوری

در این پژوهش برای درجه‌بندی شاخص‌های تأسیس شرکت‌های صوری از مقیاس طیف لیکرت استفاده شده است که مجموعه‌ای از گویه‌ها یا سنج‌ها است که پاسخ‌دهنده با ملاحظه آن‌ها به هر شاخصی یک تا ۵ امتیاز می‌دهد. نوع مقیاس در لیکرت رتبه‌ای (ترتیبی) است. در این پژوهش از طریق مقیاس‌های لیکرت (مقیاس ۷ مقداری لیکرت) از «کاملاً موافق» تا «کاملاً مخالف» داده‌ها به دست آمده و در تحلیل آن از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است.

ضریب همبستگی اسپیرمن یا به طور دقیق «ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن»^۲ اندازه‌ی شاخصی غیرپارامتری، جهت نمایش وابستگی بین دو متغیر ترتیبی است. همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن نشان می‌دهد تمایل یک متغیر به پیروی کردن از مقدارهای متغیر دیگر چقدر است.

آثار و تبعات شرکت‌های کاغذی

دلیل اینکه از شرکت‌های صوری و کاغذی باید ممانعت شود آثاری است که این شرکت بر نظام اقتصادی کشور دارد که در بیشتر موارد آثار سوء آن گریبان‌گیر تولیدکنندگانی است که در رقابت با شرکت‌های صوری هستند به برخی از تبعات شرکت‌های صوری در زیر اشاره شده است:

- عدم وصول درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده

قلب‌تپنده نظام مالیات بر ارزش افزوده مکانیسم اعتبار است و آن مالیات بر ارزش افزوده‌ای

1. <https://www.sabterahroshan.com>

2. Spearman rank-order correlation coefficient

است که توسط مؤدیان در هنگام خرید کالا و یا خدمات پرداخت می‌شود و در پایان هر دوره سه‌ماهه و به‌هنگام تسویه با سازمان امور مالیاتی کشور، مؤدیان مشمول مجازند که این مبلغ را از مالیات بر ارزش افزوده دریافتی ناشی از فروش کسر نموده و مازاد را به حساب‌های رابط درآمدی سازمان امور مالیاتی کشور واریز کنند و یا در صورت بستنکار بودن درخواست استرداد نموده و یا مانده بستنکاری خود را به‌عنوان اعتبار مالیاتی به دوره یا دوره‌های آتی منتقل کنند. این کار سبب ایجاد فرصت بروز انواع مختلف تقلب‌های خاص در نظام مالیات بر ارزش افزوده می‌گردد (خانجان، ۱۳۹۳).

- کاهش توان رقابت‌پذیری فعالان اقتصادی متعهد به انجام تکالیف قانونی
 بنگاه‌های اقتصادی متعهد به قانون باید با شرکت‌هایی رقابت کنند که عملاً تولیدی در آن وجود ندارد و از همین رو ممکن است در این رقابت از چرخه تولید خارج شوند.

- عدم تحقق شفافیت اقتصادی
 اطلاعات شرکت‌های صوری برای سازمان‌های مرتبط در تولیدات داخلی نامشخص است و درحاله‌ای از ابهام قرار دارد.

- تسهیل روند قاچاق
 شرکت‌های صوری که گاهی با هدف قاچاق کالا ایجاد می‌گردند روند قاچاق را تسهیل می‌کنند.

- پول‌شویی
 پول‌شویی پدیده‌ای بسیار آسیب‌زا در اقتصاد هر کشور تلقی می‌شود که می‌تواند باعث از بین رفتن سرمایه‌های کلان شود، در فرایند پول‌شویی، پول حاصل از اقدامات غیرقانونی تبدیل به پول یا ثروتی می‌شود که در ظاهر از راه‌های قانونی به‌دست آمده است و به این طریق «پول شسته‌شده» وارد اقتصاد می‌شود. به طور کلی پول‌شویی به این دلیل انجام می‌شود که منبع واقعی پول نامشخص باقی بماند. فرار مالیاتی هم می‌تواند دلیل دیگری برای آن باشد. پول‌شویی به‌طور عمده یک جرم فرعی برای رد گم کردن درآمد حاصل از جرم اصلی است.

- کمبود اعتبار و منابع مالی دولت
 اگر دولت نتواند درآمدهای مالیاتی را به درستی وصول کند به مرور زمان در تأمین هزینه‌های عمومی ناتوان خواهد شد؛ چرا که مالیات به‌عنوان یک درآمد پایدار برای دولت‌ها محسوب می‌شود. وصول نشدن درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده موجب ناتوانی دولت در تأمین هزینه‌های عمومی می‌شود.

- کاهش رفاه عمومی و نارسایی در توزیع عادلانه درآمد
 شرکت صوری به بدنه اقتصادی و عمرانی کشور آسیب می‌زند و سبب کاهش رفاه عمومی و ایجاد نارسایی در توزیع عادلانه درآمد و انباشت ثروت برای قشر خاص جامعه، افزایش تنش و کشمکش‌های

سیاسی اجتماعی خواهد شد.

عوامل ایجاد انگیزه‌های شرکت‌های تجاری صوری

- نبود نظام جامع نظارت بر شرکت‌های تجاری
- در کشور هیچ نظارتی بر شرکت‌ها بعد از ثبت آن‌ها صورت نمی‌گیرد و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور که متولی ثبت شرکت‌هاست به موجب قانون صلاحیت نظارت بر شرکت‌ها را ندارد.
- خلأ قانونی
- نبود قانون جهت محدودیت ثبت شرکت‌ها از عوامل مهم ایجاد و بقای شرکت‌های صوری است.
- مشکلات سیستم احراز هویت

یکی از دلایلی که زمینه‌ساز تأسیس شرکت‌های کاغذی است، عدم جامعیت سیستم احراز هویت در زمان اقدام افراد برای ثبت شرکت است. از همین رو طبق گفته‌های رئیس قوه قضائیه باید سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و به‌ویژه اداره ثبت شرکت‌ها همانند سازمان ثبت احوال که برای صدور شناسنامه افراد ابتدا هویت آنان را احراز می‌کنند، در ثبت شرکت‌ها و مؤسسات، هویت و اصالت شرکت یا مؤسسه را احراز نمایند (سلیمانی، ۱۴۰۰).

قوانین و مقررات حوزه ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غی تجاری بسیار قدیمی و ناکارآمد است و وجود نواقص و خلأهای قانونی زمینه‌ساز بسیاری از تشریفات زائد و تسهیل در کلاهبرداری و ایجاد شرکت صوری می‌شود (حسن‌زاده: ۱۳۹۵). وجود نواقص و خلأهای قانونی زمینه‌ساز بسیاری از تشریفات زائد و تسهیل در کلاهبرداری و ایجاد شرکت صوری می‌شود. از طرفی تشویق اشخاص به ثبت شرکت با هدف جذب و اعطای تسهیلات از سوی نظام بانکی و غیر واقعی بودن سرمایه شرکت‌ها و عدم پیش‌بینی مجازات‌های سخت‌گیرانه تکمیلی و تبعی موجبات استفاده کلاهبرداران را از این خلأهای قانونی فراهم کرده است (حسن‌زاده: ۱۳۹۵).

رتبه‌بندی شاخص انگیزه‌های تأسیس شرکت‌های صوری و کاغذی

محاسبه ضریب همبستگی اسپیرمن با رابطه شماره یک در نرم‌افزار SPSS برای هر یک از متغیرها با مقایسه آن با تأسیس شرکت‌های صوری انجام شده است و مقدار p در جدول ۱-۱ نشان داده شده است. رابطه شماره یک.

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum d^2}{N(N^2 - 1)}$$

که مقدار N در این رابطه معادل هشت است.

مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن بین جفت متغیرهای مذکور با تأسیس شرکت صوری به صورت مقایسه دوجه‌دو، معادل $0/678$ است که در سطح خطای $0/05$ ، فرض صفر که نشانگر عدم رابطه یکنواخت بین هر دو متغیرهاست رد می‌شود. عدم رابطه یکنواخت در آزمون فرض به شکل صفر بودن ضریب همبستگی نشان داده شده است در نتیجه برای تمام متغیرها فرض زیر صادق است.

$$\begin{cases} H_0 : \rho_s = 0 \\ H_1 : \rho_s \neq 0 \end{cases} \quad \text{رابطه شماره دو}$$

با محاسبه ضریب همبستگی اسپیرمن، شدت روابط هر یک از متغیرهای بالا با تأسیس شرکت سنجیده می‌شود. مقادیر نزدیک به ۱، نشانگر شدت رابطه مستقیم که جهت تغییرات دو متغیر در یک راستا است و مقادیر نزدیک به -۱ رابطه معکوس را نشان می‌دهند که جهت تغییرات متغیرها عکس یکدیگر خواهد بود. محاسبه ضریب همبستگی در SPSS انجام شده است که نتایج آن در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره یک. اولویت‌بندی شاخص‌ها با ضریب همبستگی اسپیرمن

شاخص‌ها	بار عاملی	X	اولویت
فرار از مالیات	۰.۸۹	۶۶	هفتم
حضور در مناقصه‌ها و مزایده‌ها	۰.۸۷	۶۵	هشتم
فرار از تعهدات و مسئولیت‌ها	۰.۹۴	۶۸	پنجم
پول‌شویی	۰.۹۹	۷۶	اول
اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی	۰.۹۸	۷۵	دوم
دریافت ضمانت‌نامه‌های بانکی	۰.۹۲	۷۱	ششم
ناشناخته‌ماندن هویت افراد	۰.۷۹	۵۴	نهم
تسهیل قاچاق	۰.۹۷	۷۱	سوم
کلاهبرداری	۰.۹۵	۶۹	چهارم
حفاظت از اموال شخصی در برابر دیگران	۰.۷۸	۶۴	دهم

همان‌طور که در جدول شماره یک نشان داده شده است پول‌شویی و اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی بیشترین عامل تأسیس شرکت‌های صوری است. تمامی شاخص‌ها ارتباط معناداری با انگیزه ایجاد ثبت شرکت‌ها دارد که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره دو. نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن

روابط	نتیجه آزمون
فرار از مالیات بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد	تأیید
حضور در مناقصه‌ها و مزایده‌ها بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد	تأیید
فرار از تعهدات و مسئولیت‌ها بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد	تأیید

روابط	نتیجه آزمون
پول‌شویی بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد	تأیید
اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد	تأیید
دریافت ضمانت‌نامه‌های بانکی بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد.	تأیید
ناشناخته‌ماندن هویت افراد بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد.	تأیید
ناشناخته‌ماندن هویت افراد بر انگیزه ایجاد شرکت صوری اثر معناداری دارد.	تأیید

راهکارهای پیشگیری از ایجاد شرکت‌های تجاری صوری

برای جلوگیری و ممانعت از ثبت شرکت‌های صوری اقداماتی اعم از مدیریت، بازبینی و تعلیق شناسه ملی شرکت‌های صوری از طریق پایگاه اطلاعات اشخاص حقوقی، جلوگیری از ارائه خدمات ثبتی و رصد الکترونیک بدهکاران مالیاتی و ممانعت از ثبت تأسیس و تغییرات و جلوگیری از خدمات دولتی این دسته از اشخاص در اجرای تبصره ۴ ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم، دریافت کد ثنا از اشخاص در زمان تأسیس شرکت‌ها جهت اطلاع از ابلاغ الکترونیک و رصد آن‌ها، اعمال محدودیت الکترونیک در اجرای اصل ۱۴۱ قانون اساسی و قانون ممنوعیت بیش از یک شغل دولتی، اعمال محدودیت برای ثبت اشخاص ورشکسته به صورت برخط مطابق اعلام قاضی و اداره کل امور ورشکستگی و...، انجام گرفته است.^۱

- الزام به ارائه مستندات واقعی سرمایه شرکت‌ها

یکی از راه‌حل‌های جلوگیری از فعالیت شرکت‌های تجاری صوری الزام شرکت‌ها به ارائه وضعیت واقعی مالی خود در انجام امور مختلف از سوی مؤسسات حسابرسی است.

- ایجاد مدیریت واحد ثبت شرکت‌ها

صدور رسمیت اشخاص حقوقی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و از طرفی با عنایت به لزوم صدور سند رسمی جهت تثبیت انواع شرکت‌های تجاری، احراز صلاحیت ادارات و مأموران رسمی ثبت شرکت‌ها امری مهم است.

- کنترل نظارت دقیق تر بر فعالیت‌های شرکت‌های تجاری

در نگاه نخست، هرکس با شنیدن و خواندن کلمه نظارت، معنای آن را در ذهن خویش تداعی می‌نماید و آنچه را که در پشت این کلمه نهفته است، به خوبی درک می‌نماید، لکن احاطه کامل بر معانی گوناگون هر لفظی که بر زبان جاری می‌شود و در نوشته‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد موجب گشایش دریچه‌ای تازه در مورد آن مفهوم در ذهن شده،

1. <https://www.mizanonline.ir/fa/news/>

درك عمیق‌تر و گسترده‌تر مطالب را به دنبال خواهد داشت (حبیب‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۳). نظارت در ثبت شرکت‌ها اگر به صورت دقیق و کنترل شده صورت گیرد باید تمامی ابعاد آن را پوشش دهد، که این مهم شامل محدودیت مجوزها، سخت کردن شرایط ثبت شرکت و... می باشد که در زیر به آن اشاره شده است.

- الزام به گزارش سالانه از طریق شرکت و بازرسی فصلی به ویژه در دو سال ابتدای تأسیس شرکت می تواند مانع از ایجاد شرکت‌های صوری شود.

- محدود کردن مجوز ایجاد شرکت‌ها

محدود کردن مجوزهای ایجاد شرکت‌ها موجب می گردد کنترل و نظارت بر فعالیت آن‌ها به راحتی انجام گردد.

- کنترل نظام بانکی در اعطای تسهیلات

- سخت کردن شرایط ثبت شرکت‌ها

ثبت شرکت در حال حاضر شرایط پیچیده‌ای ندارد و فقط با داشتن تصویر شناسنامه و کارت ملی می توان از طریق سامانه مرکز ثبت شرکت‌ها و بدون مراجعه حضوری شرکت خود را ثبت کرد. البته یک اقدام بازدارنده وجود دارد، بدین معنا که با اتصال سامانه ثبت شرکت‌ها به مراکز اعلام سوء پیشینه، چنانچه فرد متقاضی دارای سوابق محکومیت باشد به صورت برخط سامانه اخطار عدم ثبت خواهد داد.^۱

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و رتبه‌بندی دلایل ایجاد انگیزه‌های شرکت‌های صوری یا کاغذی است. دلیل اینکه از شرکت‌های صوری و کاغذی باید ممانعت شود آثاری است که این شرکت بر نظام اقتصادی کشور دارد. عدم وصول درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده، کاهش توان رقابت‌پذیری فعالان اقتصادی متعهد به انجام تکالیف قانونی، عدم تحقق شفافیت اقتصادی، تسهیل روند قاچاق، پول‌شویی، و کمبود اعتبار و منابع مالی دولت و کاهش رفاه عمومی و نارسایی در توزیع عادلانه درآمد از جمله آثار ناشی از ثبت شرکت‌ها هستند که در ابتدا به بررسی علل و انگیزه‌های ایجاد شرکت‌های صوری و کاغذی و اهداف آن پرداخته شده است و این عوامل رتبه‌بندی شده و در پایان روش‌های مقابله با آن‌ها بیان شده است. در این پژوهش اثر ۱۰ معیار فرار از مالیات، جهت حضور در مناقصه‌ها و مزایده‌ها فرار از تعهدات و مسئولیت‌ها، پول‌شویی، اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی، دریافت ضمانت‌نامه‌های بانکی، کلاهبرداری، ناشناخته ماندن هویت افراد، حفاظت از اموال شخصی در برابر دیگران و تسهیل در قاچاق مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است که به ترتیب پول‌شویی و اخذ ناروای اعتبار و تسهیلات بانکی بیشترین انگیزه اشخاص برای ثبت شرکت‌های صوری بوده است که جهت کنترل و پیشگیری از ایجاد

1. <https://www.sabterahroshan.com/>

شرکت‌های تجاری صوری عواملی چون الزام به ارائه مستندات واقعی سرمایه شرکت‌ها، ایجاد مدیریت واحد ثبت شرکت‌ها، کنترل نظارت دقیق‌تر بر فعالیت‌های شرکت‌های تجاری، محدود کردن مجوز ایجاد شرکت‌ها، و کنترل نظام بانکی در اعطای تسهیلات حائز اهمیت است. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های حسن‌زاده، پورزمانی و همکاران و پورللمجانی همسو است.

منابع

- امیدیان وندچالی، دانیال (۱۴۰۰). ارتباط مسئله تشکیل شرکت‌های تجاری صوری با روش مقرر برای ثبت شرکت تجاری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته علوم قضائی.
- پورزمانی، زهرا، فرخ عسکری و ابوالقاسم محمدنژاد عالی زمینی (۱۳۹۶). تأثیر شرکت‌های کاغذی بر ریسک حسابرسی مالیات بر ارزش افزوده، VAT پژوهشنامه مالیات، ۲۶ (۴۰)، صص ۱۱۷-۱۳۳
- پورلغمجانی، مهدی (۱۴۰۲)، مدل‌سازی عوامل مؤثر بر تشکیل شرکت‌های فاقد اعتبار، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره یک، شماره ۲، صفحه ۱۶۹
- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، مجموعه محشی از قانون مدنی، تهران: انتشارات گنج دانش.
- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، (۱۳۸۷). ترمینولوژی حقوق، تهران: انتشارات کتابخانه گنج دانش، چاپ نوزدهم.
- حبیب‌نژاد، سیداحمد عامری، و زهرا مبانی، (۱۳۹۳). نظارت در نظام حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه باقرالعلوم شماره ۶۵.
- خستویی، هوشنگ (۱۳۸۶). مروری بر تاریخچه قانون تجارت و شرکت‌های سهامی عام و خاص، حسابدار، شماره ۳۹ و ۴۰.
- حس زاده، بهرام (۱۳۹۵). تأملی بر علل ایجاد شرکت‌های تجاری صوری از منظر ثبت شرکت‌ها، پژوهش‌نامه حقوق خصوصی عدالت، شماره ۱۰.
- خانیان، علیرضا (۱۳۹۳). پتانسیل فرار و تقلب در نظام مالیات بر ارزش افزوده، بازخورد تجربه عملیاتی کشورهای در حال توسعه، مجله اقتصادی.
- خباززاده، محمداسماعیل و آریتا جهان‌شاد، (۱۳۹۹)، «نسبت‌های سودآوری و ویژگی‌های مؤدیان در سیستم حسابرسی مالیات بر ارزش افزوده مبتنی بر ریسک»، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۴ (۶۲) صص ۱۶۲-۱۳۲.
- درگاهی، مسعود (۱۳۹۴). بررسی عملکرد، چالش‌ها و مشکلات اجرای آزمایشی قانون مالیات بر ارزش افزوده، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی. ۱۳۹۴.
- سلیمانی، یاسر (۱۴۰۰). شرکت‌های کاغذی و ملاحظات امنیت اقتصادی آن، مجله امنیت اقتصادی، دوره ۹، شماره ۴.
- Křišto, L. K & Thirion, E (2018), "An Overview of Shell Companies in the European Union", Ex-Post Evaluation Unit and European Added Value Unit PE 627, 129, PP. 1-43.

منابع اینترنتی

- <https://www.sabterahroshan.com>
- <https://www.heyvalaw.com/web/articles/view>
- hamshahronline.ir 2018- 03- 09
- <https://www.mizanonline.ir/fa/news/>